

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA) ÜZERİNDEN YÜRÜTÜLEN UZAKTAN EĞİTİMLERLE İLGİLİ LİSE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Abdullah TÜRKER¹, Erkan DÜNDAR²

1 Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi ABD, abdullahturker82@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3839-2735.

2 MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, erkan.dundar@eba.gov.tr, ORCID: 0000-0003-0807-0030.

Geliş Tarihi: 17.05.2020 Kabul Tarihi: 26.08.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.738702

Öz: Bu çalışmada; Kovid-19 pandemi sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden gerçekleştirilen uzaktan eğitimin, bu eğitimde aktif rol alan lise öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu betimsel araştırmanın verileri “Uzaktan Eğitim Sürecinde Eba Kullanımı” isimli webinara katılan öğretmenler arasından gönüllü olanlara gönderilen çevrimiçi formlarla toplanmıştır. Betimsel analize tabi tutulan veriler ışığında, uzaktan eğitim sürecinde EBA’nın etkin ve verimli kullanılabilmesinin önündeki en büyük engel internet sorunları, donanım yetersizlikleri ve öğretmenlerin sistemi kullanma noktasındaki deneyimsizlikleri ile teknoloji kullanma becerilerinin zayıflığı olarak ifade edilmiştir. EBA’nın en güçlü yönleri ise zengin içerik yapısı, öğrencilerle canlı ders yapılabilmesi, soru paylaşımı yapılabilmesi ve öğrenci kontrolünün sağlanabilmesi olarak vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kovid-19, Uzaktan eğitim, Eğitim Bilişim Ağı (EBA)

THE OPINIONS OF HIGH SCHOOL TEACHERS ON DISTANCE LEARNING WHICH IS CARRIED OUT THROUGH EBA (EDUCATIONAL INFORMATICS NETWORK) DURING COVID-19 PANDEMIC PERIOD

Abstract:

In this study, it is aimed to evaluate the distance education, which has been carried out through Educational Informatics Network (EBA) during the Kovid-19 pandemic process according to the opinions of the high school teachers who have taken an active role in this education. The data of this descriptive research using qualitative research methods have been collected through online forms sent to volunteers among the teachers who participated in the webinar named "EBA Use in Distance Education Process". In the light of the data which have been obtained from descriptive analysis, the biggest obstacles to the effective and efficient use of EBA in the distance education process have been expressed as internet problems, hardware deficiencies, teachers' inexperience in using the system and the weakness of technology skills. The strongest aspects of EBA have been determined as its rich content structure, the opportunity of making live lessons with students, sharing questions and controlling the students.

Key Words: Covid-19, Distance learning, Educational Informatics Network (EBA)

Giriş

2020 yılının ilk çeyreği itibariyle neredeyse tüm dünya, ilk olarak 2019 yılının sonunda Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan koronavirüs sebebiyle yaşadığı zor süreci atlarmaya çalışmaktadır. Virüsten etkilenen alanlardan bir tanesi de eğitimidir. Bugün dünyada çoğu ülke koronavirüsün yayılmasını engellemek amacıyla okulları kapatma kararı almış ve uzaktan eğitim sistemine geçmiştir. Ancak bu durum çok ani olarak gerçekleştiği için beraberinde bazı sorunları da getirmiştir. Yüzyıllardır çok da değişmeyen eğitim modeli zorunlu bir şekilde değişime uğramış, eğitim sisteminin içerisinde yer alan öğretmen, öğrenci ve veliler de bu yeni modele ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Bu süreçte kapatılan örgün eğitim kurumlarında eğitimlerine devam eden öğrencilerin öğrenme süreçlerinin kesintiye uğramaması adına uzaktan eğitimlerin gerçekleştirilmesi zorunluluk hâline gelmiştir. Eğitim-öğretim sürecinin iki önemli elemanı öğretmen ve öğrencinin farklı yerlerde aynı anda ya da farklı zamanlarda bir araya gelerek yürüttükleri eğitim-öğretim faaliyetleri uzaktan eğitim olarak de-

ğerlendirilebilir. Uzaktan eğitim süreçleri gelişen internet, TV ve telefon olanakları sayesinde, birçok sınıf düzeyinde ve meslek grubunda bilgi ve deneyim aktarımları ile paylaşım için aktif olarak kullanılmaktadır.

Uzaktan eğitim, sınıf içi etkinliklerini yürütme olanağının kalmadığı durumlarda öğretmenler ile öğrenenler arasındaki iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış ortamlar vasıtasıyla sağlandığı bir yöntemdir (Kaya, 2002). Uzaktan eğitim bugüne kadar daha çok yüz yüze eğitimin bir tamamlayıcısı ya da bir yedeği olarak görülmüştür. Ancak bugün tüm dünyanın yaşadığı olağanüstü koşullar nedeniyle uzaktan eğitimden başka bir alternatif olmadığı söylenebilir.

Uzaktan eğitimin küresel bağlamdaki dönemlerini 3'e ayırmak mümkündür. 1700'lü ve 1900'lü yıllar arasını içerisine alan birinci dönemde mektupla öğretim yapılmaktaydı. 1925'ten itibaren ise görsel-işitsel araçlar yardımıyla uzaktan eğitim şekil değiştirmiştir. 1990'lı yıllardan itibaren ise hayatımıza internetin girmesiyle birlikte bilişim tabanlı uzaktan eğitim dönemi başlamıştır (Bozkurt, 2016).

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerindeki yaşanan çeşitli sınırlılıklar nedeniyle yüz yüze eğitimlerin sınıf ortamında yürütülemediği durumlarda, eğitim çalışmalarını planlayanlar, uygulayanlar ve öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar (mektup, radyo, televizyon, internet gibi) yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemi olarak tanımlanabilir. 1720'li yıllarda Boston Gazetesi'nin mektup yoluyla stenografi derslerinin vermesi, uzaktan eğitim-öğretim faaliyetlerinin başlangıç noktası olarak ifade edilmektedir. Radyo ile devam eden uzaktan eğitim uygulamaları, 1960'lı yıllardan itibaren televizyonların kullanımıyla daha da yaygınlaşmış ve fazlaca kişiye ulaşmıştır. 1980'lerden itibaren videoların kullanılması sistemin yaygınlaşmasına büyük katkı sağlamıştır. Türkiye'de uzaktan eğitim çalışmalarının geçmişi 1920'li yıllara kadar gitmektedir. Bu yıllarda yalnızca fikir düzeyinde kalan uzaktan eğitimin ilk somut adımı 1950 yılında Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Enstitüsünün girişimi ile atılmış, bankacılık sektöründe çalışanlara mektupla eğitim verilmesiyle başlamıştır. İlerleyen yıllarda çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından mektupla eğitim çalışmaları sürdürülmüştür. Anadolu Üniversitesi tarafından yürütülen posta ile uzaktan eğitim programları oldukça yaygınlaşmış ve başarılı olmuştur. Sonrasında TRT üzerinden yapılan tüm sınıf düzeylerindeki eğitim videoları aracılığıyla gerçekleştirilen eğitimler okula destek olması ve örgün eğitime devam edemeyenlere katkısı nedeniyle oldukça geniş bir kitleye ulaşmıştır. Günümüzde ise birçok üniversite ve özel kuruluşlar tarafından internet tabanlı uzaktan eğitim programları hâlen sürdürülmektedir (Odabaş, 2003).

Türkiye'de yükseköğretimde uzaktan eğitim uygulamaları en fazla ön lisans düzeyinde, sonra lisansüstü düzeyde en az ise lisans düzeyinde uygulanmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin en fazla kullanıldığı bölümler ise ön lisans düzeyinde Bilgisayar

Teknolojisi, Programlama ve İşletme; lisansüstü düzeyde işletme ve bilişimle ilgili bölümler, lisans düzeyinde ise İktisat, İşletme, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (ÇEKO), Maliye ve Ekonometri bölümlerinde uzaktan eğitim uygulamaları daha fazla kullanılmaktadır (Akdemir, 2011).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de Kovid-19 salgını nedeniyle sosyal, ekonomik, iktisadi alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da radikal kararlar alınmıştır. Türkiye’de 10 Mart 2020’de ilk vakanın görülmesinden sonra 13 Mart’ ta, bir hafta sonra yapılması planlanan ara tatil öne çekilerek okullar tatil edilmiş, bu tarihten bir hafta sonra da 23 Mart 2020’de uzaktan eğitim süreci başlatılmıştır. Bu dönemde dünyada 188 ülkede 1,5 milyardan fazla öğrenci ve 63 milyondan fazla eğitimci okulların kapanmasından dolayı bu süreçten etkilenmiştir (UNESCO, 2020).

Uzaktan eğitim sürecinde halihazırda 2012 yılından beri yayında olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve TRT ile yapılan işbirliği sonucu kurulan 3 EBA TV kanalı (EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise) kullanılmaktadır. EBA TV aracılığıyla öğrenciler yayın akışını takip ederek kendi sınıflarına ait ders anlatımlarını, o haftanın hangi gününde ve saatinde yapılacağını öğrenebilmekte ve kendileri için belirlenen saat aralığında da yayını takip edebilmektedir (MEB,2020a).

Uzaktan Eğitim sürecinde en çok kullanılan kaynaklardan biri olan EBA, e-içerik konusunda öğretmen ve öğrencilere destek olması amacı ile Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanmış olup FATİH (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesinin önemli unsurlarından bir tanesidir (Bal ve Boz, 2017). EBA ile öğretmen ve öğrenciler incelemeyen geçmiş, doğru ve güvenilir e-içeriklere ulaşabilmektedir. Bununla birlikte, EBA ile öğrenci ve öğretmenler arasındaki iletişim ve etkileşim en üst düzeyde sağlanabildiğinden uzaktan eğitim sürecinde yüzyüze eğitim koşullarına yakın bir ortam oluşturulması amaçlanmaktadır.

Uzaktan eğitim ortamları tek yönlü (radyo/TV programları, ses/görüntü kasetleri, CD/VCD/DVD ve basılı materyaller gibi) ve çok yönlü (aktif katılımın yapıldığı etkileşimli radyo/TV yayınları, telefon ve internet aracılığıyla eşzamanlı eğitim, telekonferans, videokonferans gibi) olarak iki türde tanımlanabilir (Adıyaman, 2002). Ülkemizde EBA üzerinden yürütülen uzaktan eğitim süreçleri özellikle sınava hazırlanan son sınıf öğrencileri için canlı dersler aracılığıyla çift yönlü olarak yürütülmekteyken diğer tüm sınıflar için ise TRT EBA TV üzerinden tek yönlü olarak yürütülmektedir.

Yine uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulan bir diğer olanak da öğretmen ve öğrencilerin sanal ortamda senkron bir şekilde bir araya gelmelerini sağlayan “EBA Canlı Sınıf” uygulamasıdır. EBA Canlı Sınıf uygulamasında okul yöneticisi istediği öğretmen ve sınıfa belirlenen tarih ve saatte bir ders atayabilmekte, bununla ilgili öğretmen ve öğrencilere EBA üzerinden bir bildirim sağlanmakta ve ders için belirlenen saat aralığında öğretmen ve öğrenciler sanal ortamda senkron olarak bir araya gelebilmektedir (MEB, 2020b).

Bu dönemde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla internet alt yapısına sahip olmayan öğretmen ve öğrenciler göz önünde bulundurularak Türkiye’de faaliyet gösteren tüm GSM operatörleriyle anlaşarak 8 GB’a kadar internet hizmeti ve bu süreçte ortaya çıkabilecek her türlü sorunun çözümüne yönelik 7/24 açık olan kontrol ve çağrı merkezi hizmetleri sunulmuştur (MEB, 2020c).

Bu çalışmada liselerde görev yapan öğretmenlerin Kovid-19 pandemi sürecinde Eğitim Bilişim Ağı ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, veri toplama aracından elde edilen veriler ışığında uzaktan eğitim ile ilgili iyileştirmeler yapılması bakımından önemlidir.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışma betimsel desende gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel verilerin toplanmasında sıklıkla tercih edilen yöntemlerinin kullanıldığı; algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulabilmesi adına sürecin tarafsız biçimde izlendiği araştırmalar olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Temel nitel araştırmalar insanların dünyalarını inşa etme biçimleri, deneyimlerine kattıkları anlamlar ve yaşamlarını yorumlama durumları ile ilgilidir. Nitel araştırmalarda araştırmacı olgu hakkında öğrendiklerini yansıtmak amacıyla rakamlardan ziyade nitel veri toplama metotlarıyla elde ettiği görüşlerden faydalanarak kelime ve açıklamalara başvurur (Merriam, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırma verileri Kovid-19 pandemi sürecinde MEB tarafından EBA üzerinden yürütülen uzaktan eğitim sürecinde aktif görev alan lise öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırma katılımcıları Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) bünyesinde sürdürülmekte olan e-Twinning mesleki gelişim webinarlarından biri olan ve araştırmacılardan Dünder’in eğitimliğini yaptığı “Uzaktan Eğitim Sürecinde EBA Kullanımı” adlı webinara katılan öğretmenler arasında bulunan lise öğretmenleridir. Araştırma, gerçekleştirilen online eğitime katılan ve gönüllü olan farklı branşlardaki 60 lise öğretmeni ile yürütülmüştür. Çalışma grubuna ait bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait genel bilgiler

Kategori	Nitelik	N	%
Cinsiyet	Kadın	44	73,3
	Erkek	16	26,7
Yaş	22-26	1	1,6
	27-31	4	6,7
	32-36	8	13,4
	37-41	11	18,3
	42 ve üstü	36	60
	Branş	İngilizce	11
Matematik		7	11,8
Coğrafya		6	10
Türk Dili ve Edebiyatı		5	8,3
Tarih		4	6,7
Meslek Dersleri		4	6,7
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi		3	5
Biyoloji		3	5
Sağlık Hizmetleri		3	5
Endüstriyel Otomasyon		2	3,3
Özel Eğitim		2	3,3
Birer katılımcının olduğu diğer branşlar (Müzik, Moda Tasarımı, Makine Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Görsel Sanatlar, Fizik, Elektronik, Arapça, Almanca, Aile ve Tüketici Hizmetleri)		10	16,6
Mesleki Kıdem		1-5 yıl	4
	6-10 yıl	7	11,8
	11-15 yıl	8	13,4
	16-20 yıl	10	16,6
	21 yıl ve üstü	31	51,5

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan açık uçlu soru formu ile toplanmıştır. Hazırlanan soru formu doktora derecesine sahip 2 akademisyen, YEGİTEK'te görev yapan bir uzman, EBA'yı aktif olarak kullanan 2 lise öğretmeni ve dil açısından bir uzmanın görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Oluşturulan forma 5 lise öğretmenine pilot uygulama yapılması neticesinde son hâli verilmiştir.

Bu araştırmanın pandemi ile başlayan uzaktan eğitim sürecinde yapılmasındaki temel amaç, sistemin güçlü ve zayıf yanlarını, sistem kullanılırken ortaya koyabilmektir. Covid-19 pandemi sürecinde hazırlanan formun fiili olarak uygulanması ve araştırmanın yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış görüşme türünde gerçekleştirilmesinin mümkün olmaması nedeniyle, hazırlanan açık uçlu soru formu online forma dönüştürülmüştür. Söz konusu form “*Uzaktan Eğitim Sürecinde EBA Kullanımı*” isimli webinara katılan lise öğretmenlerine gönüllülük esasına göre uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

“*Uzaktan Eğitim Sürecinde EBA Kullanımı*” webinarına katılan ve gönüllü olarak açık uçlu soru formunu çevrimiçi olarak doldurup gönderen lise öğretmenlerinin sorulara verdiği cevaplar betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda oluşturulan tablolarda katılımcıların görüşleri belirli başlıklar altında kategorilere ayrılarak yüzdeleri hesaplanmıştır. Araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılan kategori oluşturma ve yüzde hesaplamaları sonrasında araştırmacılar birlikte kategorilere son şeklini vermiştir. Tablolarda kategori ve yüzdelerin yanında katılımcıların görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Miles ve Huberman (1994), nitel araştırmalarda veri sunumu için çizelgeler ve grafikler yapılmasını; verileri görünür hâle getirilmesi ve kavramlaştırılmasını sağlayacağını savunmaktadır. Doğrudan alıntılarda katılımcılar kodlama yapılarak (K.1, K.2, K.3 gibi) belirtilmiştir. Miles ve Huberman (1994) modeline göre, iç tutarlılığının sağlanması için araştırmacıdan başka bir uzmanın daha araştırma verilerini analiz etmesi istenmiştir. Araştırmacıların analizi ile diğer uzman tarafından yapılan analiz işlemlerini test etmek amacıyla uygulanan formülde %92 görüş birliği olduğu belirlenmiştir. Miles ve Huberman (1994) ve Patton (2002) içsel tutarlılığı yansıtan analizlerdeki görüş birliğinin en az %80 olması gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda, diğer uzman tarafından yapılan analizler ile araştırmacıların yaptığı analizlerin büyük oranda örtüştüğü görülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan toplam 60 lise öğretmenin 36’sı (%60) EBA’yı hergün kullandığını, 21’i (%35) haftada birkaç gün kullandığını, 2’si (%3,3) ayda birkaç defa, 1’i (%1,6) ise yılda birkaç defa kullandığını belirtmiştir. Katılımcıların büyük bölümünün EBA’yı her gün kullandığı belirtmesi, sistemin uygulama noktasındaki avantaj ile dezavantajlarının ortaya konulmasında ve Covid-19 pandemi sürecindeki uzaktan eğitim sisteminde yaşanabilecek aksaklıkların öngürülmesinde önemli görüş ve önerilere ulaşılacağını göstermektedir.

Tablo 2. EBA'nin hangi özelliklerinin uzaktan eğitim sürecinde etkili ve verimli kullanılabileceği ile ilgili bulgular

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
Çalışma, etkinlik, ödev ve soru paylaşımı yapılabilmesi	23,3	Rahat anlaşılabilir bir arayüzü var ve kolayca kaynaklara ulaşış yoksa da kendimiz yükleyip gönderebiliyoruz (K.22).
Canlı ders	21,7	Canlı sınıf ve ödev gönderme. Çünkü öğrencilerimin öğretim faaliyetine kaldığım yerden devam etmeliyim bir şekilde (K.34).
Ders anlatımı ve soru çözüm videoları	18,3	Konu anlatımlı ve soru çözümlü videoların faydalı olduğunu düşünüyorum (K.39).
Değerlendirme sonuçlarını raporlama ve analiz edebilme	8,3	İçerik bölümü ve raporlama özelliği bence oldukça iyi. Öğrenciyi değerlendirmede analizli sonuçları vermesi değerlendirme açısından olumlu (K.10). Hangi öğrencinin ne yaptığını takip edebiliyoruz (K.22).
Sınav yapabilme	6,7	Sınav yapma özelliği sayesinde yapılan etkinliklerin değerlendirilmesine imkân sağlayacak (K.1).
Öğretmen-öğrenci iletişimini sağlama	6,7	Öğretmen ve öğrenciyi buluşturup öğrencilerin okuldan kopmalarını engelleyecektir (K.7).
Zengin içerik (video, animasyon, simülasyon vb.)	6,7	Matematik dersinin günlük hayatta nerelerde kullanıldığı ile ilgili profesyonel içerikler... Örneğin video, animasyon, vs. Bu içerikler her öğretmenin kolayca yapabileceği şeyler değil. Bu yüzden profesyonel destek şart (K.33).
Tüm özellikleri	5	Materyal paylaşımı, ders akışları, listeler oluşturma ve öğrencilere bunların ödev olarak atanması, sınıf içinde yapılamayan ders aşamalarını öğrencilerin erişimine sunması açısından son derece faydalı olacaktır. Ayrıca öğrencilere ödev verme ve sonuçlarını raporlardan sınıf ve öğrenci bazından takip etme ölçme değerlendirme açısından da çok önemlidir (K.27).
Öğrencilerin derslerden kopmalarını önlemesi	3,3	Şu an dersten daha önemlisi öğrencilerin eğitim ortamından kopmamalarını ve ev ortamından uzaklaşmalarını sağladığı için güzel, tabii doğru yönlendirebilirsek. Aynı zamanda veliler en büyük paydaşımız; velileri doğru yönlendirerek başarı sağlayabiliriz (K.9).

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğretmenlerin %23,3’ü EBA’nın çalışma, etkinlik, ödev ve soru gibi eğitim-öğretim içeriklerinin paylaşılması özelliklerinin uzaktan eğitim sürecinin etkin ve verimli yürütülmesine katkı sağlayacağını ifade etmiştir. EBA’nın, uzaktan eğitim sürecinde öğrenci-öğretmen iletişiminin ve öğrenci kontrolünün sağlanabilmesi ve öğrencilerin derslerden kopmalarının önlenmesi gibi konularda da büyük katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Tablo 3. EBA’nın hangi özelliklerinin uzaktan eğitim sürecinde etkili ve verimli kullanılmayacağı ile ilgili bulgular

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
Alt yapı sorunları ve donanım eksiklikleri	25	Her öğrencinin evinde internet bağlantısı olmayabiliyor ya da sistemde yığılmadan dolayı sorun çıkabiliyor (K.7). İnternet üzerinden hizmet vermesi ve belirli donanımlara ihtiyaç duyulması. Maalesef her öğrenci ve öğretmende bunların olmayışı nedeniyle pozitif sonuç almada sorun olabilir (K.11).
Tüm özellikleri verimlidir. Verimli kullanılmayacak özellik yok	18,3	Her alanı etkili kullanmaya çalışıyorum. Bence gereksiz hiçbir alan yok. Her alanı çok güzel düşünülmüş ve tasarlanmış (K.36). EBA’nın hiç bir şekilde verimsiz olacağına kesinlikle inanmıyorum. Tam tersine her geçen gün kendini ve eğitim portalını geliştirerek bu yolda ilerleyeceğine inanıyorum (K.19).
Değerlendirme ve sınav yapma	15	Sınav uygulama özelliği, çünkü çocukların ulaşması sıkıntılı (K.33). Değerlendirme, sınav (K.35).
Canlı ders	13,3	Canlı Ders özelliğinin genele yayılması, genel alt yapı ve sistem sorunları ya da evlerdeki internete erişim ve gerekli donanıma sahip olamama gibi nedenlerden dolayı verimli kullanılmayabilir (K.27). Canlı ders konusunda da operatörlerin tanımladığı ücretsiz GB’lar kullanılmıyor, bu da öğrencileri mağdur ediyor (K.22).
Mesaj paylaşımı ve öğrenci takibi	6,7	Mesaj paylaşımı ve öğrenci takibi uygulamaları verimli kullanılmıyor. Çünkü bir zorunluluk yok maalesef (K.2). Paylaşımlara yapılan bildirim olmadığı için yapılan paylaşımlara dönüş zor bazen imkânsız (K.5).

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
Meslek derslerine yönelik uygulamalar	6,7	Meslek dersleri branşlarında uygulama yapacak imkân yok (K.17, K.18). Uygulama imkânının meslek dersleri için uygun olmadığını düşünüyorum (K.43).
Ödevlendirme ve kontrol	5	Ödev gönderme, çünkü hiçbir öğrenci girip yapmıyor (K.21). Ödev verip kontrol etmek. Ödevi kendi mi yapacak belli değil etkileşim olmalı. Öğrenci ve öğretmen ödev yaptıktan sonra tartışmalıdır (K.57).
İçerik yetersizlikleri	5	EBA'da İngilizce içerik sıkıntısı var, özellikle de lise düzeyinde. Daha fazla konuyla ilgili diyalog videosu, şarkı, dinleme aktiviteleri, hatta boşluk doldurmalı kısa filmler bile olsa daha iyi olurdu (K.24).
Özel eğitim öğrencilerinin yapısı gereği amaca ulaşamama	3,3	Özel eğitim olduğu için branşımız ekrana sabit tutmak zor bizim öğrencileri ve kendi başarılarına giremiyorlar. Ancak veli desteğiyle (K.46). Orta ağır düzey öğrencileri için çok zor. Uygulamalar kısıtlı. Ayrıca aileler süreç hakkında bilinçsiz ve tecrübesiz (K.47).
Akademik destek	1,7	Uzaktan eğitim sürecinde akademik destek özelliği haricinde EBA'nın tüm özelliklerinin etkin ve verimli kullanılabileceğini düşünüyorum (K.30).

Kovid-19 Pandemi süreci kapsamında zaruri olarak uygulamaya başlanan uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın etkin ve verimli kullanılmasının önündeki engellere yönelik vurgulanan noktalara bakıldığında %25 ile alt yapı sorunları ve donanım eksiklikleri ilk sırada yer almaktadır. Katılımcıların %18,3'ü EBA'nın tüm özelliklerinin etkin ve verimli kullanıma uygun olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı da her branş, her lise türü ve sınıf düzeyine uygun içeriklerin bulunmaması nedeniyle her branş ve öğretmen tarafından etkin ve verimli kullanılmasının güç olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4. Uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın etkili ve verimli kullanılmasıyla ilgili öğrencilerinizin yaşayabileceği problemler ve bu problemlere yönelik çözüm önerileri ile ilgili bulgular

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
İnternet bağlantısına ve gerekli donanıma sahip olmama / her zaman ulaşamama	50	Aile en büyük destekçimiz olduğu kadar en yükte problemimiz. EBA TV den izleyenler ya da aynı ortamda kalmak durumunda olanlar için. Aileler üzerinde eğitici faaliyetler yapmalıyız (K.9).
		İnternet problemi, okullar bu konuda görevlendirilebilir (K.5).
		Erişim sağlamak için kişisel bilgisayarı ya da telefonu olmayan öğrenciler problem yaşıyor. Sebabi maddi yetersizlik, ailenin öğrencinin doğru kullanamayacağını düşünüyor olması ya da ailenin ilgisizliği olduğu için çözüm öneremiyorum (K.58).
		En büyük sorunumuz internet erişimi. Operatörlerle anlaşma yapılarak yalnızca EBA için internet sınırsız ve ücretsiz olmalı yoksa öğrencilerin 12 tane dersi var her dersten 1 saatlik canlı derse katılsa bir hafta içinde yetişmiyor interneti. Ayrıca buna daha video anlatımlı ödevleri dahil değil (K.22).
EBA sistemine giriş yapamama / sistemsel bağlantı sorunları	38,3	Eba ağı daha verimli olabilir. Çünkü video yollanıyor mesela öğrenci izliyor ama son birkaç dakikasında sistemden düşüyor. O zaman öğrenci ödevi yapmadı görünüyor (K.57). Öğrencilerin sisteme girememeleri. Bunu çözebilmek için sık sık farklı zamanlarda girişte bulunmaları özellikle yoğunluğun az olabileceği sabah ve akşam saatlerini tercih etmelerini öneriyorum . İnternet alt yapısı daha da güçlendirilmeli (K.6).
Sistemdeki içeriklerin ilgi çekicilik düzeylerinin düşük olması	8,3	Uzaktan eğitim sistemi belirli bir düzene girdiğinde öğrencileri sayfaya yönlendirici cazip içerik, uygulama ve zeka oyunları konulabilir (K.44). İçerik açısından daha fazla yeni nesil soru olmalı (K.51).
Öğrencilerin ilgisizliğinden kaynaklı sisteme giriş yapmamaları	3,4	Öğrencilerin derse olan ilgisizlikleri nedeniyle sistemin verimli kullanılması mümkün olmuyor (K.18).

Tablo 4'e bakıldığında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin en fazla yaşadıkları sorun ile ilgili; katılımcıların yarısı, öğrencilerin internet bağlantısına ve gerekli donanımına sahip olmamasına ya da her zaman ulaşamamasına vurgu yapmışlardır. Çok sayıda öğrencinin aynı anda sisteme girmek istemesi nedeniyle yaşanan yoğunluktan kaynaklanan sistemsel sorunların uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın etkin ve verimli kullanımını sekteye uğrattığı ifade edilmiştir.

Tablo 5. Uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın etkili ve verimli kullanılmasıyla ilgili öğretmenlerin yaşayabileceği problemler ve bu problemlere yönelik çözüm önerileri ile ilgili bulgular

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
Sistem girişlerinde yaşanan bağlantı sorunları	31,7	Sisteme zaman zaman girişte sıkıntı yaşanması. İnternet alt yapısının daha da güçlendirilmesi (K.6).
EBA kullanımındaki öğretmen yetersizlikleri	26,7	Yeteri kadar öğretmen eğitimi verilmediği için öğretmenlerin özellikle teknolojiyle arası olmayan kısmı zorluk çekebilir (K.25). Bu süreçte içerik bulma, oluşturma, EBA'yı, canlı dersi nasıl kullanacağını bilmeme olabilir. Çözüm önerileri webinarları takip etmeleri, meraklı ve ilgili olmaları lazım. Bir de bakanlıktan bunlarla ilgili kısa videolar ya da EBA sayfamda pratik bi yardım butonu oluşturulabilir (K.24). Önce öğretmenler EBA'yı tanımalı ve kullanmayı öğrenmeliler bence (K.14).
Her öğrenciye ulaşamamak	15	EBA erişim materyali olmayan öğrencilerim mevcut (K.60).

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
Sistemle alakalı tanıtım ve eğitim videolarının eksikliği	13,3	Eğitimlere ve tanıtım videolarına ağırlıklı önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum (K.2). Öğretmenlerin de sisteme girişte çok ciddi sorunlar yaşadığı bilinmektedir. Sistem alt yapısı güçlendirilmelidir. EBA kullanımına yönelik bilgi eksiklikleri çok fazla. Her ne kadar EBA kullanımı için simülasyonlar ve mesleki gelişim kursları yayınlanmış da olsa, çoğu öğretmenin hala en temel konularda eksikleri mevcuttur. İlçe, bölge koordinasyon ekipleriyle oluşturulan gruplarla bilgilendirme çalışmaları yoğun şekilde yapılabilir. Özellikle öğretmenlerin en acil olarak bilmesi gereken, en çok kullanacakları bölümlerin uygulamalı gösterimlerle yapılması pratiklik kazandıracaktır. En temel bilinmesi gerekenler; materyal yükleme, içerik oluşturma, sınav hazırlama konularıdır. Bunlar ayrıntılarıyla ele alınmalıdır (K.27).
Bazı lise türü ve branşlara yönelik içerik eksikliği	10	Biz meslek öğretmenleri için içeriğin yok denecek kadar az olması. İçerik yüklemeye yaşadığımız sorunlar (K.13). Meslek lisesi olduğumuz için öğrencilere atölye derslerine yönelik çalışmalarda sorun yaşayabiliyoruz. Birebir görüşülüp anlatılarak çalışmalar yapılmaya çalışılmakta. Bu çalışmalarla ilgili videolar çekilip paylaşılabilir (K.15).
Sistem sorunsuz çalışmakta	3,3	Bence yeterince simülasyon, eğitim videoları ve açıklamalar mevcut. Tek gereken biraz kurcalamak ve zaman ayırmak (K.29).

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın etkinliğini azaltacak sorunlar ile ilgili; katılımcıların %31,7'si sisteme girişlerde yaşanan yoğunluk ve bağlantı sorunlarını ifade etmişlerdir. Ayrıca %26,7'lik oranla öğretmenlerin EBA kullanımı ve genel olarak da bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma konusundaki yetersizliklerinin pandemi sürecinde EBA'nın etkili kullanımını azalttığını belirtmişlerdir.

Tablo 6. Uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın geliştirilmesi ya da EBA'ya eklenmesi gereken özellikler ile ilgili bulgular

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
İçeriklerin zenginleştirilmesi	33,3	Daha fazla test daha fazla etkinlik olsa güzel olur (K.7) .
		İngilizce ana dilde daha çok pratik örnekleri olabilir özellikle günlük yaşama dair (K.26).
		Matematikte sadece bir soru çözümlü video yerine en az 10 soru çözümlü video olabilir (K.39).
Erişim ve kullanım kolaylığı sağlanması	18,3	<p>Erişim ve kullanımda kolaylıklarla birlikte imkanlar sunulursa daha cazip olacaktır (K.3).</p> <p>İçerik ekleme daha kolaylaştırılabilir, bir soru eklerken bile hep başa dönüyorum (K.1).</p> <p>Tek aşama şifreyle girilmesi erişimizi daha kolay kılar (K.46).</p>
Paylaşımlarla ilgili geri bildirim alınabilmesi	10	Bildirimlerden geri dönüş alınabilmeli, etkileşimler daha sağlıklı bir ortamda yapılmalı. Güzel bir uygulama olacak gibi görünüyor. Yeni keşfediliyor (K.14).
Canlı mesajlaşma, soru sorma ve yardım özelliği getirilmeli	8,3	<p>Öğrenci ile anlık iletişim mesajlaşmanın canlı olması (K.32).</p> <p>Anında canlı soru sorma butonu olmalı internet sitelerinin sağ alt kısmındaki gibi takıldığımız soruları yazarak cevap alalım. Öğrenci ve öğretmenler için eklenebilir (K.20).</p>
Sunucu alt yapısının güçlendirilmesi	8,3	<p>Bağlantı probleminin giderilmesi (K.38).</p> <p>Daha güçlü sunucuların olması (K.17).</p>

Kategoriler	(%)	Katılımcı İfadeleri
Öğretmen ve öğrenci için teşvik ve ödül uygulamalarının yapılması	6,7	Anlık yoklama ve derse katılım sağlayan öğrencilere teşvik edici ödüller hazırlanabilir ve MEB aracılığı ile her ay en çok derse katılım sağlayanlara gezi düzenlenebilir (K.2). Öğretmenlerin güdülenmesi için sistem kullanım durumları kontrol edilerek teşvik, ödül ve cezalar uygulanabilir (K.47).
Bu haliyle oldukça başarılı ve yeterli	6,7	EBA zaten aşama aşama tüm faaliyetlerini geliştiriyor. Tabi ki ileride daha zengin kaynak ve materyallere de yer verilecektir. Ancak bu durum zamanla olacaktır. EBA şu anda son derece yeterlidir (K.19). EBA içerik açısından yeterli diye düşünüyorum (K.58). Şimdilik var olan özelliklerin verimli olarak kullanılır hâle getirilmesi yeterli olacaktır (K.11).
İçerik ve dokümanların okul türlerine göre ayrılması	6,7	Konu video ve anlatımları çok güzel, ancak kazanım testleri tüm öğrencilere yönelik olduğu için meslek liseleri için zorlayıcı. Üniversite sınavlarında böyle bir ayırım yok, ama yine de soruların meslek lisesi öğrencileri için zor olması motivasyonlarını olumsuz etkiliyor. Sorular Anadolu-Fen lisesi ve meslek lisesi diye iki kategoriye ayrılrsa öğrencilerin motivasyonu açısından daha faydalı olabilir. Bunu yaparken her kategori okulundaki öğrenci, isterse iki kategoriye ayrılmış gruplardaki tüm soruları çözebilir. Örneğin meslek lisesindeki öğrenci kendi kategorisindeki soruları çözerek, motivasyonunu arttırsın, temel kazanımları alsın; isterse Anadolu-Fen lisesi kategorisindeki soruları da çözerek kendini daha da geliştirsın. En azından öğrenciler yapamıyorum duygusu yaşamazlar, kendilerine güvensizleşmezler (K.6). Meslek dersleri için meslek öğretmenlerinden oluşan bir ekiple altyapı oluşturulması. Ben seve seve bu ekipte yer almak isterim. içerik geliştirme, eğitsel senaryo oluşturma vb. eğitimlerin yapılması. Bizim uygulamalı ders videolarımız için de teknik desteğin sağlanması (K.13).
Öğretmenlerin EBA yüklenme kotaları artırılmalı	1,7	EBA'ya yüklenen bilgi kotası artırılabilir çünkü çok sınırlı (K.50).

Uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları aksaklıklar ve eksikliklerle ilgili olarak EBA'da yapılması gereken değişiklik ve geliştirmeler konusunda katılımcıların cevaplarının kategorileştirildiği Tablo 6'da görüleceği üzere katılımcıların üçte biri tarafından tüm branşlarda ve sınıf düzeylerinde var olan içeriklerin zenginleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca erişim ve kullanım kolaylığı sağlanması, öğretmen ve öğrenciler için canlı yardım ve destek hizmeti oluşturulması ile sunucu alt yapısının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin % 51,5'i 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Bu durum genel kanının aksine uzaktan eğitim sisteminin, mesleki kıdemi daha fazla olan öğretmenlerce daha fazla kullanıldığını göstermektedir. Katılımcılar, EBA üzerinden etkinlik, ödev ve soru paylaşımı yapılabilmesini, canlı ders yapılabilir olmasını ve ders anlatımı ile soru çözümü içeren videoları barındırmasını uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın güçlü tarafları olarak nitelendirmektedir.

Katılımcılar, EBA'nın uzaktan eğitim sürecinde etkin ve verimli kullanılabilmesinin önündeki en büyük engelleri; alt yapı sorunları ile hem öğretmen hem de öğrencilerdeki donanım eksiklikleri olarak vurgulamışlardır. Katılımcılardan bazıları öğrencilerin derslere olan ilgisizliği, velilerin sürece gereken önemi göstermemesi ve öğretmen-öğrenci iletişiminin sınıf ortamındaki gibi sağlıklı kurulamaması gibi nedenlerden dolayı da EBA'nın etkin ve verimli kullanılamayacağına dikkat çekmiştir. Bu görüşler Karpenko (2008) tarafından yapılan araştırmadaki *"Sınıf ortamındaki öğrenci-öğretmen etkileşiminin sağlanamamasından dolayı ABD'de internet üzerinden eğitim alanların %75'inin, uzaktan eğitim sürecindeki dersleri tamamlamadan sistemden çıktığı görülmektedir"* ifadeleri ile örtüşmektedir.

Meslek derslerinde, her sınıf düzeyi, branş ve konuda yeterli sayı ve özellikte içeriklerin olmaması nedeniyle uzaktan eğitimin bu dersleri gören öğrencilerle verimli biçimde yürütülemeyeceği görüşü paylaşılmıştır.

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin yarısı internet bağlantısına ve gerekli donanımlara sahip olmama ya da her zaman ulaşamama gibi sebeplerden öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde EBA'yı etkin ve verimli kullanma noktasında sorun yaşayabileceklerini belirtmişlerdir. Bu süreçte GSM operatörleri tarafından verilen ek EBA kotalarının canlı ders bağlantılarını da kapsamaması gerektiği ve EBA'da kullanılmak üzere tanımlanan ek kotaların sınırsız olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Ayrıca kullanıcı sayısının fazlalığı ve sunucu hizmetleri alt yapısının bu yoğunluğa hizmet edecek yeterli alt yapıya sahip olmaması gibi nedenlerden dolayı EBA'ya giriş yapma ve kullanım sırasında yaşanan kopmalar nedeniyle EBA'dan alınacak verimin düşeceğini beyan etmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde EBA'dan faydalanma noktasında öğretmenlerin yaşadıkları en önemli problemler arasında sisteme girişte yaşanan bağlantı sorunları ile öğretmenlerin EBA kullanımı konusundaki yetersizlikleri katılımcıların % 60'a yakını tarafından ifade edilmiştir. Bu sonuçlar Güllüpınar vd. (2013) tarafından henüz EBA'nın içerik geliştirmelerinin yeni başladığı dönem olarak değerlendirilebilecek süreçte yapılan araştırma sonucunda FATİH projesinin amacına ulaşabilmesi için bilgisayar okuryazarlığının yaygınlaştırılması ve projenin paydaşları olan öğretmen, öğrenci, veli ve idarecilere yönelik farklı eğitimlerin sunulmasının büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda özellikle projenin uygulayıcısı olan öğretmenlere yönelik yüz yüze veya uzaktan hizmet içi eğitimler sunulmalı ve bu eğitimlerin sürekliliği sağlanmalıdır. Ancak bu eğitimlerle kurulan donanım alt yapısı ve e-içerik platformlarının başarıya ulaşabileceği görüşünü paylaşmışlardır.

Katılımcıların % 13,3'ü EBA ile alakalı tanıtım ve eğitim videolarının eksik olduğunu ve bu videolarda sistemin önemli noktaları ve bunların nasıl kullanılacağı ile ilgili gerekli detayların paylaşılmasının etkin ve verimli kullanıma katkı sağlayacağını düşünmektedir.

EBA'nın geliştirilmesi ve uzaktan eğitimin yapılmasının mecburi olduğu dönemlerde daha verimli kullanılabilmesi için lise öğretmenlerinin üçte biri mevcut içeriklerin zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların % 18,3'ü sisteme erişim ve kullanımının kolaylaştırılmasını, % 10'u öğretmenler tarafından yapılan paylaşımların tümünden geri dönüt alınabilmesini, % 8,3'ü canlı mesajlaşma ve yardım özelliklerinin eklenmesini, % 8,3'ü ise sunucu alt yapısının güçlendirilmesini önermektedir.

EBA'nın etkin ve verimli kullanımının teşviki noktasında ise katılımcıların % 6,7'si tarafından hem öğretmen hem de öğrencilere teşvik ve ödül uygulamalarının yapılmasını tavsiye etmektedir. Ayrıca okul türü, sınıf düzeyi ve öğrenci seviyelerindeki farklılıkları da dikkate alan daha zengin ve ilgi çekici içeriklerle sistemin zenginleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin % 26,7'si uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunların temelinde; EBA'nın ve diğer eğitim teknolojilerinin tüm öğretmenler tarafından yeterli biçimde kullanılamamasını ve bu konuyla ilgili gerekli ve yeterli eğitimlerin öğretmenlere verilememiş olması gibi sorunların olduğunu belirtmişlerdir. MEB tarafından FATİH projesinin ana bileşenleri olarak; donanım ve yazılım alt yapısının sağlanması, eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, öğretmenlerin hizmetiçi eğitilmesi, bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanması ve öğretim programlarında etkin BT kullanımı ifade edilmektedir (MEB, 2020d). MEB tarafından projenin ana bileşenlerinin temelinde öğretmenlerin eğitimi ve etkin BT kullanımının sağlanması yatmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin yüzyüze ya da uzaktan eğitimler yoluyla teknoloji destekli eğitim ve teknolojilerin

kullanımı konusundaki becerilerinin artırılması çalışmalarının projenin uygulanmaya başladığı ilk günlerden beri yapıldığı bilinmektedir. Ancak, yapılan yüzyüze ve uzaktan eğitimlerin ne derece fayda sağladığı, öğretmenlerin ne denli istifade ettiği ve ihtiyaçlarını karşıladığı önemli bir soru işareti oluşturmaktadır. Sarıtepeci, Durak ve Seferoğlu (2016) öğretmenlerin öğretim teknolojileri alanındaki hizmet-içi eğitim gereksinimlerini inceledikleri çalışmada, çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunluğunun “FATİH Projesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu” başlıklı hizmetiçi eğitim etkinliklerine katılmış olmalarına karşın internetin eğitim-öğretim faaliyetlerinde etkin kullanımı, eğitimde teknoloji ve öğretim araçlarını kullanma konusunda ihtiyaçlarının karşılanamadığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojileri konusunda yeterliliklerini artıracak eğitimlerin yetersizliğine başka çalışmalarda da (Ayvacı, Bakırcı ve Başak, 2014; Baz, 2016; Ekici ve Yılmaz, 2013; Karatekin, Elvan ve Öztürk, 2015; Kocaoğlu ve Akgün 2015; Kurtdede Fidan, Erbasan ve Kolsuz, 2016; Türker ve Güven, 2016; Bal ve Uslu, 2018) değinilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %10'u tüm okul düzeyleri ve branşlara ait içeriklerin mümkün olduğunda zenginleştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul türlerine ve sınıf düzeylerine göre içeriklerin planlanması ile her branşın tüm konularına ait içeriklerin yüklenmesi sistemin başarısını artıracaktır. Bu sonuca benzer sonuçlara ulaşan çalışmalardan biri olan Kana ve Aydın (2017) tarafından yapılan araştırma da öğretmenler EBA'ya hatalı içerik yüklenmesi, bütün derslere ve konulara ait içeriğin olmaması, videoların 21. yüzyıl öğretim yöntemlerini kapsayacak şekilde olmamasını EBA'nın en büyük eksiklikleri olarak ifade etmişlerdir. Durmuşçelebi ve Temircan (2017) tarafından yapılan ortaokul ve lise öğrencilerinin EBA içeriklerine ilişkin görüşlerine yer verdikleri araştırmalarında katılımcıların %76,2' sinin EBA'daki matematik dersi içeriklerini kullanmada zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın yürütüldüğü dönemde devam etmekte olan uzaktan eğitim sürecinde yaşanan aksaklıklar ve ortaya çıkan ihtiyaçlara binaen MEB tarafından sistemin devamlı olarak mercek altında tutulması ve içerik bakımından desteklenmesi de sürece ve projeye büyük katkı sağlamaktadır. Sınava hazırlanan 8. sınıf ve 12. sınıf öğrencileri başta olmak üzere tüm öğrencilere yönelik uygulanan canlı dersler ile sınava hazırlık için soru destek paketleri oldukça başarılıdır. Liselere Giriş Sınavı (LGS) kapsamında MEB tarafından yapılacak merkezi sınava katılacak öğrenciler için 16 Nisan 2020'de 516 soruluk, 4 Mayıs 2020'de ise 1000 soruluk olmak üzere toplam 1516 sorudan oluşan destek paketi öğrencilerin kullanımına sunulmuştur (MEB, 2020e).

Araştırmanın bulgu ve sonuçları bağlamında MEB tarafından yıllardır büyük emek ve paralar harcanarak kurulan EBA sisteminin ne kadar gerekli ve faydalı olduğu, içerisinde bulunduğumuz pandemi sürecinde eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan yürütülmek zorunda kalınması ile net bir biçimde anlaşılmıştır. Süreç nedeniyle sağlık tedbirleri kapsamında alınan okulların kapatılması kararı sonrası mevcut alt yapının hem internet üzerinden hem de televizyon üzerinden kullanıma açılması

eğitim öğretim sürecinin mümkün olduğunca kesintiye uğramadan devam ettirilmesini sağlamıştır. Bu yaşanan deneyimlerden elde edilen dönütlerle sistemin daha da iyileştirilerek geliştirilmesi gelecekte yaşanabilecek olumsuz koşullarda ülkemiz için büyük avantaj sağlayacaktır.

Kaynakça

- ADİYAMAN, Z. (2002). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1 (1), 92-97.
- AKDEMİR, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 69-71.
- AYVACI, H. Ş., Bakırcı, H. ve Başak, M. H. (2014). Fatih Projesinin uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunların idareciler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 21-47.
- BAL, H. ve Boz, M. S., (2017). *EBA'nın kullanılabilirlik düzeyinin ölçülmesi*. https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/06103543_SERPYLhYLYA_HOCA.pdf adresinden erişilmiştir.
- BAL, M. ve Uslu, E. (2018). Türkçe öğretim sürecinde dijital bölünme. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 228-245.
- BAZ, F. Ç. (2016). Teknik, donanım ve içerik yönüyle Fatih Projesinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane University Electronic Journal Of The Institute Of Social Science / Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 7(15), 196-209. Doi:10.17823/gusb.71
- BOZKURT, A. (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğrenen-öğreten rollerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı. Eskişehir.
- DURMUŞÇELEBİ, M. ve Temircan, S. (2017). Eğitim Bilişim Ağı'ndaki materyallerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 7(13). 634-652.
- EKİCİ, S. T. ve Yılmaz, B. T. (2013). FATİH Projesi üzerine bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(2), 317-339.
- GÜLLÜPİNAR, F., Kuzu, A., Dursun, ÖÖ., Kurt, AA. ve Gültekin M. (2013). Milli Eğitimde teknoloji kullanımı ve sonuçları: velilerin bakış açısından Fatih Projesi'nin pilot uygulamasının değerlendirilmesi, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 195-216.
- KANA, F. ve Aydın, V. (2017). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin eğitim bilişim ağı hakkında görüşleri, *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 4 (13), 1494-1504.
- KARATEKİN, K., Elvan, Ö. ve Öztürk, D. (2015). Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenlerinin Fatih Projesi hakkındaki düşünceleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences / Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 81-114.

- KARPENKO, M. P. (2008). The emergence and development of distance education. *Russian Education and Society*, 50 (3), 45-56.
- KAYA, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem A.
- KOCAOĞLU, B. Ü. ve Akgün, Ö. E. (2015). Lise öğretmenlerinin Fatih Projesi teknolojilerini kullanmaya yönelik öz-yeterlik inançları. *Ines Journal*, 2(4), 259-276.
- KURTDEDE FİDAN, N., Erbasan, Ö. ve Kolsuz, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) yararlanmaya ilişkin görüşleri. (Turkish). *Journal Of International Social Research*, 9(45), 626-637. doi:10.17719/jisr.20164520642
- MEB, (2020a). *Uzaktan eğitim için uydu frekans ve yayın platformları bilgileri*. <http://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-icin-uydu-frekans-ve-yayin-platformlari-bilgileri/haber/20565/tr> adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2020b). *EBA'da canlı sınıfla eğitim başlıyor*. <http://www.meb.gov.tr/ebada-canli-sinifla-egitim-basliyor/haber/20602/tr> adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2020c). *Türkiye koronavirüs salgınında ulusal çapta uzaktan eğitim veren 2 ülkeden biri*. <http://www.meb.gov.tr/turkiye-koronavirus-salgininda-ulusal-capta-uzaktan-egitim-ve-ren-2-ulkeden-biri/haber/20618/tr> adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2020d). *FATİH projesinin kapsamı*, <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html> adresinden 03.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2020e). *LGS'ye katılacak öğrencilere 1000 soruluk destek paketi*. <http://www.meb.gov.tr/lgs-ye-katilacak-ogrencilerimize-1000-soruluk-ikinci-destek-paketi/haber/20839/tr> adresinden 06. 05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- MERRIAM, S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çeviri Editörü), Ankara: Nobel.
- MILES, M, B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- ODABAŞ, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri, *Türk Kütüphaneciliği* 17 (1), 22-36.
- PATTON, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd Ed.). London: Sage Publications, Inc.
- TÜRKER, A. ve Güven, C. (2016). Lise öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Projesinden yararlanma düzeyleri ve proje ile ilgili görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 244-254.
- UNESCO (2020). *Teacher Task Force calls to support 63 million teachers touched by the KOVİD-19 crisis*. Retrieved from <https://en.unesco.org/news/teacher-task-force-calls-support-63-million-teachers-touched-Kovid-19-crisis>
- YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7.baskı). Ankara: Seçkin.